

Универзитет у Београду
Правни факултет
Институт за правне и друштвене науке

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЦЕНТРА ЗА СОЦИОЛОШКО-ПРАВНА ИСТРАЖИВАЊА ЗА ПРЕТХОДНУ 2023. ГОДИНИ

Центар за социолошко-правна истраживања је током 2023. године реализовао укупно четири активности већег обима:

1. **Психолошка подршка студентима у превазилажењу тешкоћа у учењу** (фебруар)
2. **Трећи PhD семинар намењен студентима докторских студената** (мај)
3. **Радионица „Шта после трауме?“** (мај)
4. **Предавање „Из угла приправника – искуства након факултета“** (јун)
5. **Друга недеља добродошлице бруцошима** (септембар)
6. **Радионица „Ко ће ако нећеш ти?“** (новембар)

У прилогу се налазе детаљни извештаји.

У Београду, 11.3.2024. године

Проф. др Данило Вуковић

Асс. Др Валерија Дабетић

Асс. Мила Ђорђевић, МА

1 Психолошка подршка студентима у превазилажењу тешкоћа у учењу

На почетку другог семестра 2022/2023. године у седмици од **27. фебруара до 04. марта** одржане су радионице „Психолошка подршка студентима у превазилажењу тешкоћа у учењу“:

- 1. Како се припремити за испит?** – др Маша Мишковић – Радионица на којој су студенти могли да науче како треба обновити целокупно градиво и припремити одговоре на испитна питања, зашто је важан одмор непосредно пред испит и како остварити свој максимум на испиту.
- 2. Технике правилног учења** – Валерија Дабетић, Ђорђе Марковић и Марија Влајковић – Радионица која је привукла највише пажње, указала је студентима на најчешће грешке у учењу, како се праве белешке и шта је то ”помодоро техника учења” која доказано даје највеће резултате, како да научено градиво ”пребаце” из краткорочне у дугорочну меморију и како да организују своје време за рад и одмор.
- 3. Примењене технике правилног учења** – Марија Влајковић/Никола Станковић за предмет Европске интеграције, Ђорђе Марковић за предмет Уставно право и Валерија Дабетић/Мила Ђорђевић за предмет Основи социологије права –Полазници су имали прилику да у пракси примене све оно што су научили на радионици Технике правилног учења. Заједно са руководиоцима радионице су прошли, подвукли и направити белешке из одабраних, почетних лекција из предмета који их очекују у другом семестру.
- 4. Мотивација као кључ успеха – како успети и како не одустати?** – Валерија Дабетић – на радионици која је на евалуацијама оцењена највишим оценама, полазници су научили да је мотивација оно што нас покреће, а навика оно што нас одржава на путу ка циљу. Заједно су поставили индивидуалне циљеве и осмислили стратегије за њихово спровођење. Студенти су научили колико је важно да се радују сваком положеном испиту и како да се односимо према неуспеху, јер је и то део процеса учења и студирања.

Осим наставничке подршке, посебан фокус био и на новим радионицама које имају за циљ идентификовање и превазилажење проблема у учењу. С тим у вези, остварили смо сарадњу са психолозима који имају дугогодишње искуство у раду са студентима и који су кроз интерактивне радионице, утврдили са којим проблемима се студенти суочавају у учењу и дали им практичне смернице како да их превазиђу.

- 1. Како превазићи баријере у учењу?** – психолошкиња Јана Икодиновић и психолошкиња Елена Николић – на овој радионици полазници су научили како да боље разумеју сопствени начин функционисања и пронађу систем рада који највише

одговара њиховом темпераменту, навикама и стилу живота. Такође су се осврнули и на неколико најчешћих узрока у недостатку покретачке стране и дисциплине, а затим и помоћи студентима да идентификују уверења која иза њих стоје. Полазници су имали прилику да науче шта је прокрастинација тј. одлагање обавезе, али су им и указали на конкретне стратегије у превазилажењу исте. Поред тога студентима су били представљени различити бесплатни извори помоћи за широк спектар потешкоћа у функционисању којима се могу обратити изван радионице.

- 2. Психолошка подршка у превазилажењу проблема у учењу** – психолошкиња/ психотерапеуткиња Ана Филип Николић – на овој радионици полазници су научили да како постоји ширина у решавању проблема, такође постоји и у настајању. Причали су о контра-вештинама, механизмима одбране, кризама у развоју и изазовима у одрастању са којима се сусрећу сви млади. Иако живимо у савременом свету који се убрзано мења, не можемо очекивати инстант решавање проблема. На овим изазовима треба радити, те само прилажење, анализа и слушање студената који имају застоје или кризе у студирању може бити од велике користи.

2 Трећи семинар намењен студентима докторских студија – PhD Colloquium

Трећи семинар студената докторских студија – PhD Colloquium одржан је 10. и 11. маја 2023. године на Правном факултету Универзитета у Београду у организацији Института за правне и друштвене науке и Центра за социолошко-правна истраживања. Током дводневног семинара, све радионице и радне сесије одржане су у хибридној форми – у просторијама Правног факултета Универзитета у Београду и онлине путем вебех платформе.

Ове године, на семинару је учествовало 20 докторанада из 7 земаља региона и Европе, као и 42 коментатора из 13 земаља, укључујући земље региона, Европе али и земље као што су Аргентина и Колумбија. У оквиру дводневног семинара, учешће су узели докторанди и професори са 22 различите академске институције, укључујући универзитете и истраживачке институте, али и адвокатске канцеларије.

На свечаном отварању, у среду 10. маја 2023. године, учесницима су се обратили продеканка за научни и стручни рад, доценткиња др Нине Кршљанин, продекан за међународну сарадњу професора др Марка Јовановића, управница Института за правне и друштвене науке професорка др Иване Крстић, као и управник Центра за социолошко-правна истраживања професор др Данила Вуковића. Током својих поздравних речи, уважени професори су истакли значај PhD Colloquium у пружању подршке у научном раду студентима докторских студија и младим истраживачима. Такође су се присетили и изазова и комплексности током писања докторске дисертације и указали на значај добијања смерница од стране професора, експерата и других стручњака из области, као и размене искуства са осталим колегама.

У наставку првог дана семинара организоване су радионице на следеће теме: „Обликовање докторске дисертације и процедура прегледа и оцене“ одржаној од стране Драгане Столић, едукаторке Одељења за научне информације и едукацију Универзитетске библиотеке Светозар Марковић; „Коришћење библиографских алата (цитатних менаџера) у писању научноистраживачког рада: Зотеро“, одржаној од стране Милице Шевкушић, библиотекарке у Институту техничких наука САНУ; као и радионица на тему „Стратегије за успешан рад на докторским студијама“ одржаној од стране Др Иване Бајић Хајдуковић, ауторке и едукаторке у области високог образовања, и креаторке PhDMentoringPlus програма. Радионице су одржане у циљу упознавања студената докторских студија са административним и техничким знањима које ће им олакшати израду докторске дисертације, као и мотивационим и психолошким саветима за повећање продуктивности у њиховом даљем раду.

Након тога уследила је прва радна сесија, где су студенти докторских студија представили своје докторске дисертације из различитих области правних наука: правне теорије, људских права и уговорног права, кривичног права, компанијског права, грађанског процесног права, као и породичног права. Коментатори су били професори са Правног факултета Универзитета у Београду, Правног факултета Универзитета у Нишу, Факултета политичких наука Универзитета у Загребу, истраживачи са Института друштвених наука као и адвокати који се овим областима баве у пракси.

Други дан семинара почео је са радном сесијом која је укључила докторске дисертације из области пореског права, управног права, радног права, родне равноправности и социологије. Учесници који су представили свој рад имали су прилику да добију смернице и коментаре од професора са Правног факултета Универзитета у Новом Саду, Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, Правног факултета Универзитета у Загребу као и са Правног факултета Универзитета у Београду.

Коначно, ове године, PhD Colloquium је у свој програм укључио и међународну сесију у сарадњи са АЛФ пројектом (Advancing Cooperation on the Foundations of Law) чији је носилац Правни факултет Универзитета у Београду. Прва међународна АЛФ сесија (International ALF Session) одржана је у четвртак 11. маја у хибридној форми (у просторијама факултета и онлине) на којој су докторанди добили прилику да представе свој истраживачки рад али и добију конструктивне коментаре и савете како би унапредили своју докторску дисертацију. На семинару су представљене дисертације из области теорије права, филозофије права, социологије права као и из области међународног јавног права и људских права. Девет докторандкиња и докторанада са Правног факултета Универзитета у Ђенови, Универзитета у Лисабону, и Правног факултета Универзитета у Београду представили су своје истраживачке радове као и пројекте докторских дисертација. Коментаре на њихове презентације као и радове давали су изабрани коментатори - професори, предавачи, научни истраживачи, као и остали чланови академске заједнице из 10 земаља са 13 различитих академских институција и универзитета укључујући: Правни факултет Универзитета у Ђенови, Универзитет Бокони у Милану, Правни факултет Универзитета у Лисабону, Правни факултет Свете Катарине Универзитета у Оксфорду, Правни факултет у Бирмингему, Правни факултет Универзитета у Ђирони, Правни факултет Универзитета Понтифица Јавариана де Цоломбиа, Универзитет Национал Дел Сур у Аргентини, Центар за право и филозофију у Сареју, Интердисциплинарни центар за етику на Филозофском факултету Универзитета у Кракову, Правни факултет Универзитета у Сарајеву, Факултет политичких наука Универзитета у Београду као и Правни факултет Универзитета у Београду.

Трећи семинар за студенте докторских студија успешно су затворили учесници међународне сесије АЛФ-а, чланови пројектног тима АЛФ пројекта, докторанди и коментатори, као и чланови организационог тима: Марија Влајковић, Валерија Дабетић и Ана Мемети. Организатори су закључили да ће докторски семинар наставити да доприноси развоју истраживачке мреже и рада младих академских истраживача и докторанада и у наредним годинама, успостављајући међународну сарадњу са различитим универзитетима и академским институцијама.

3 Друга недеља добродошлице бруцошима за школску 2023/2024. годину

Пратећи лепу традицију која постоји на водећим светским универзитетима, Правни факултет у Београду је друге године заредом организовао *Недељу добродошлице бруцошима за школску 2023/2024 годину*. Циљ овог догађаја је био да новим студентима пожелимо добродошлицу на прави начин тако што ћемо организovati низ активности и радионица информативног и едукативног карактера. Све радионице су одржане у складу са предложеним и одобреним распоредом у недељи од 25. до 29. септембра. До почетка догађаја пристигло је преко 700 пријава, што значи да је преко 250 студената показало интересовање за неколико различитих радионица! Све радионице су биле усмерене на практичне образовне потребе будућих младих правника и бавиле су се различитим темама које су имале за циљ да им омогуће лакши и квалитетнији почетак студентског живота.

Реализовано је укупно 9 радионица – „Упознавање Правног факултета“, „Технике правилног учења“, „Примењене технике правилног учења“, „Како се припремити за испит?“, „Значај и могућности за неформално учење“, „Мотивациони говор – како успети и како не одустати?“, „Основи професионалне комуникације“ и „Академско поштење и студентска етика“, као и сајам студентских организација у оквиру кога су бруцоши могли да се упознају и са разноврсним ваннаставним активностима које нуди наш факултет. Новитет у односу на прошлу годину је предавање проф. др Иване Крстић „Учење у недискриминаторном окружењу“ где су студенти учили да препознају дискриминацију, родно засновано насиље и узнемиравање у пракси и имали су прилику да се упознају са својим правима и обавезама у стварању толерантног и подстицајног окружења.

Креирање и руковођење свих осталих радионица било је поверено млађим асистентима и сарадницима, који су према речима учесника били спремни за сарадњу, показали жељу да им помогну и искрено причали о својим студентским данима. Наставници који су учествовали на пројекту и допринели његовој успешној реализацији су др Маша Мишковић, др Новак Вујичић, др Валерија Дабетић, др Бојана Тодоровић, Ђорђе Марковић, Уна Дивац, Ивана Радисављевић, Алекса Шкундрић, Никола Станковић и Мила Ђорђевић. Више о овом догађају можете погледати на сајту факултета и у оквиру прилога факултетских новина *Acta Diurna*. Фотографије са догађаја су доступне на следеће, линку: <https://photos.app.goo.gl/5YAr1TdM7QGcA3JZ8>.

Општи утисак наставника је да смо организовањем овог догађаја показали већу транспарентност наше институције, да смо искреним одговорима на сва питања бруцоша и појављивањем наших наставника пре почетка самих вежби, у великој мери дали праву слику студирања. Верујемо да смо својим примером презентовали вредности које баштини Правни факултет, остварили однос поверења и допринели „разбијању“ погрешних почетних утисака. Коначно, мишљења смо да су спроведене активности биле од велике користи за све актере укључене у његово организовање: 1) Правни факултет је реализацијом оваквог пројекта показао да брине о својим студентима и да ослушкује њихове потребе; 2) наставници који су држали радионице су имали прилике да интензивније сарађују једни са другима те да на овај начин одржавају здраве и

колегијалне односе у нашем колективу и 3) наши студенти су имали прилику да науче како се учи, како се не одустаје и шта је све потребно за успех на факултету.

4 Радионица „Шта после трауме?“

Након трагедија које су задесиле нашу земљу, студенти окупљени у оквиру Клуба за Уједињене нације, студентске организације Правног факултета Универзитета у Београду, осетили су потребу и жељу да пажњу усмере ка организацији догађаја који ће се бавити менталним здрављем, у циљу указивања на важност ове осетљиве теме. У сарадњи са Центром за социолошко-правна истраживања у петак 19. маја на Правном факултету у Београду организована је радионица на тему ”Шта после трауме?“.

Први део радионице био је посвећен дефинисању насиља као намерног и неоправданог наносења штете другом, са посебним освртом на вршњачко насиље и насиље у школама. Асист. Валерија Даветић истакла је да насиље може бити вербално и невербално, те кроз различите примере, ову нелегалну употребу силе повезала са школским контекстом како би присутним студентима приближила на које све начине штета може бити начињена себи, другоме или средини. Асист. Даветић је додала да актери насиља у школама могу бити ученици и наставници, али и родитељи ђака, као носиоци различитих улога у оквиру школске структуре. Посебна пажња посвећена је разумевању улоге саме школе, као друштвене институције и који одређује правила, додељује улоге овим актерима и обликује њихову комуникацију на различите начине.

Психолог и психотерапеут Владимир Боровница бавио се самим појмом трауматизације, врстама трауме, начинима њеног испољавања, као и методама њеног лечења. Психолог Боровница је истакао значај формативног периода, детињства, као кључног периода у оснаживању личности деце и указао на потребу унапређивања вештина родитељства и система примарне здравствене заштите. Кроз разговор и размену личних искустава учесника, посебна пажња посвећена је начинима суочавања са траумом. У контексту колективне трауме која је погодила све грађане наше земље, психолог Боровница истакао је да свака траума мења нашу мапу света. Различита осећања које су учесници поделили, као што су повећан страх за безбедност, немоћ, бес и осећање туге, учинили су да друштво у коме живимо доживљавамо на другачији начин. Стога је разумљиво што је општи утисак присутних да о менталном здрављу младих треба више говорити и да су овакве радионице, у којима студенти имају прилику да отворено питају и добију одговоре стручњака нужне и у едукативном и превентивном смислу.

Овај догађај, који је реализован на иницијативу студената из Клуба за Уједињене нације, замишљен је као први у серији догађаја које Институт за правне и друштвене науке планира да организује у будућем периоду. Такође, Центар за социолошко-правна истраживања је након завршеног испитног рока крајем фебруара, организовао прву радионицу на тему ”Психолошка подршка у превазилажењу проблема у учењу”. Том приликом су студенти разговарали са психолозима који имају дугогодишње искуство у раду са студентима, што им је помогло да боље разумеју све ”замке” прокрастинације, да

преиспитају сопствени начин функционисања и да покушају да пронађу систем рада који највише одговара различитим навикама и стилу живота.

5 Предавање „Из угла приправника – искуства након факултета”

Асистенткиња МА Мила Ђорђевић је 31. маја 2023. године организовала радионице на тему **Из угла приправника – искуства након факултета**. Гости ових радионица били су правнички приправници, дипломци нашег факултета који су своје студије успешно завршили у протеклих пар година. Одабиром младих људи, бруцошима је пружена прилика да се боље упознају са начином рада, живота и напредовања оних који су се одлучили да своје каријере граде у оквиру правничких професија, те им се на тај начин евентуално и олакша избор будућег позива. Пошто већина студената није у прилици да непосредно поставља питања и разговара са млађим колегама који су скоро завршили факултет овакво предавање се показало као корисно и занимљиво. Гости су били млади људи који се баве различитим правничким професијама, како би студенти стекли увид у то које све могућности за запослење им стоје на располагању након дипломирања и колико се свакодневница на тим пословима разликује.

Овогодишњи гости радионице су били:

Јелена Тодић – University of Cambridge (LLM)

Милица Ристић – АК Колшек-Марковић-Илић-Цветковић

Ања Караџић – Karanović&Partners

Тијана Пешут – Привредни суд у Београду

Отприлике око 100 студената је учествовало на овим интерактивним радионицама (првој је присуствовало 62 студента, а другој око 40), а због бројних студентских питања, радионица је трајала преко два сата.

Правни факултет
Универзитета у Београду
Центар за социолошкоправна
истраживања

ИЗ УГЛА ПРИПРАВНИКА – ИСКУСТВА НАКОН ФАКУЛТЕТА –

Јелена Тодић
University of Cambridge (LL. M.)
Law Firm Bredin Prat (Paris)

Милица Ристић
АК Колшек-Марковић-Илић-Цветковић

Ања Караџић
Karanović&Partners

Тијана Пешут
Привредни суд у Београду

Среда, 31.05.2023. у 16 ч

Webex Meeting: 2743 396 3085
Meeting password: 77V336uUgYg

6 Трибина "Ко ће ако нећеш ти?"

Трибина "Ко ће ако нећеш ти?" организована је на иницијативу студената треће године основних академских студија, а у сарадњи са Центром за социолошко-правне студије, 1, 2 и 3. новембра 2023. године на Правном факултету Универзитета у Београду.

Повод за одржавање трибине били су проблеми са којима су се, током три године студирања, студенти организатори суочили, а онда у разговору са колегама закључили да нису једини. Управо ту страну студирања, о којој се не прича и која се, на неки начин, често стигматизује чине проблеми са којима се студенти суочавају. Они су, пре свега, усмерени на постизање а онда и одржавање просека, дилеме око поништавања оцена, уписивања "ниже" оцене и првог испита који студент падне... Сем тога, студенти често себе пореде са својим колегама, те не чуди када почну да се питају да ли су они довољно добри за факултет, да ли су погрешили при одабиру, шта ако нису довољно ангажовани и како њихове колеге могу а они не. Како су питања таквог карактера често неизбежна, трибина оваквог карактера неопходна је студентима.

Сваког дана, студенти су са говорником обрађивали једну од три централне теме: оцене, притисак те како не одустати. Говорници су некадашњи студенти Правног факултета Универзитета у Београду јер сматрамо да ће студенти лакше проћи кроз проблеме са којима се суочавају током студирања ако разговарају, са једне стране са својим узорима и људима који им предају, а са друге стране, са онима који су прошли кроз проблеме кроз које они сада пролазе. Првог дана, студенти су у неформалном разговору са адвокатом Давидом Вучинићем разговарали о теми оцена. Своје излагање, адвокат Вучинић оквирно је поделио на три дела. Прво је студентима указао на неопходност редовног учења како би се обимна материја савладала лакше. Говорио је студентима о "лошим", високим и ниским оценама, као и питању поништавања оцена из сопствене перспективе. Након тога, Давид је објаснио како и из чега се правна материја учи, завршивши своје излагање разговором о бројним ваннаставним активностима које факултет нуди, а који студентима могу бити од користи у каријери након дипломирања.

Другог дана, проф. др Милош Живковић разговарао је са студентима о притиску са којим се суочавају током студирања. Професор је излагање започео сопственим искуствима током студирања, да би затим студентима говорио о перспективи испитивача, треми студената током испита, те како пренебрегнути страх од изласка на испит. Професор је затим, као и претходног дана Давид, одговарао на питања студената.

Трећег дана, асистент Алекса Николић је кроз неформалнији разговор, охрабрио студенте да поделе своја досадашња искуства на факултету у погледу притиска, оцена које су добијали, тешкоћа са учењем, размишљања о дужини студирања и страховима поводом просека оствареног током студија. Студенти су се током читаве вечери укључивали у разговор, а Алекса је онда говорио о тешкоћама са којима се студенти суочавају из своје перспективе, уз савете како да се са њима суоче.

Студенти су током све три вечери имали прилику да попуне упитник о одржаној трибини. Упитник је организаторима помогао да стекну увид у задовољство студената одржаном трибином, у питања која су на самој трибини била обрађена а која су студентима посебно помогла, као и на она која би студенти желели да се на следећој трибини овог карактера обраде.

Преносимо Вам само део утисака... На питање "Шта вам се највише свидело?" студенти су одговорили:

- "Приземност говорника, да причају на пријатељском нивоу."
- "Свеобухватност. Професор је одговорио на сва питања која ће нам бити од помоћи и дао нам је мотивацију и самопоуздање."
- "Разноврсна тематика и изванредан наступ говорника."
- "Приступ самих предавача".

